

Inspirationskatalog om inddragende metoder

– Netværkssamråd for
kriminalitetstruede
børn og unge

INSPIRATIONSKATALOG OM INDDRAGENDE METODER TIL BRUG VED NETVÆRKSSAMRÅD FOR KRIMINALITETSTRUENDE BØRN OG UNGE

Netværkssamråd bygger på den grundantagelse, at inddragende metoder er den mest effektive og bæredygtige tilgang til at skabe varige positive forandringer for de børn og unge - og deres familier/netværk - der er i målgruppen for netværkssamråd.

Nedenstående dialogværktøjer er tænkt som inspiration til, hvordan man kan gennemføre et netværkssamråd. Der er ikke tale om en facitliste, som viser den eneste rette vej. Der findes således mange andre inddragende metoder – men de metoder, der er præsenteret nedenfor, er vurderet særligt relevante for gennemførelsen af netværkssamråd for kriminalitetstruede børn og unge. Hvilken indgangsvinkel, der passer bedst i den enkelte kommune, kan afhænge af flere forskellige faktorer som for eksempel kompetencer hos de fagpersoner, der er ansvarlig for møderne eller forhold hos barnet/den unge og dennes familie.

Der er alene tale om en oversigt. Anvendelsen af de nævnte metoder forudsætter mere viden om de enkelte metoder, og ved flere af metoderne, af man har en relevant uddannelse inden for disse.

Hver enkelt metode er kort præsenteret, og der er henvisninger til yderligere læsestof. Hvis du finder én eller flere af metoderne anvendelige, har du derfor mulighed for at lære mere om disse (f.eks. gennem en relevant videreuddannelse eller lignende).

INDDRAGENDE METODER

Fælles for de beskrevne metoder er, at de bygger på principper for anerkendelse og inddragelse samtidig med, at de er løsningsorienterede. Den anerkendende, inddragende og løsningsorienterede tilgang bør benyttes under hele forløbet – både op til afholdelse af netværkssamråd, under netværkssamråd og efter netværkssamrådet. Dog er hovedvægten her på, hvordan metoderne kan benyttes under netværkssamrådet, da afholdelsen af mødet er karakteriseret ved den mere direkte kontakt, som kan skabe nogle særlige udfordringer.

Enkelte af de præsenterede metoder er primært tænkt anvendt 1:1 – altså fra en fagperson til personen, der skal hjælpes/støttes. Netværkssamråd er selvsagt et forum med en gruppe af personer, hvilket man skal holde sig for øje, hvis man eventuelt bruger elementer fra metoderne nedenfor.

Den anerkendende tilgang

Et af fokuspunkterne i den anerkendende tilgang (Appreciative Inquiry) er at fokusere på det, der virker og lade sig inspirere af dette frem for at fokusere på problemer. Dermed er det også nemmere at se på muligheder, når man ikke fokuserer på de begrænsninger, der også kan være.¹ I den anerkendende tilgang spørges der derfor ind til, hvad der er godt, hvornår noget er lykkedes, og hvad der skal til, for at der skabes flere gode forløb. På denne måde kan man få skitseret, hvad der skal til, og hvem der kan gøre hvad for at skabe de bedste muligheder for personen. Tankegangen bag den anerkendende tilgang er, at man bedst kan motivere andre og sig selv, når man anerkender og værdsætter hinanden. Derudover betyder det positive fokus også, at der skabes en øget lyst til at fortsætte i dette billede, som får positiv opmærksomhed og bliver værdsat. Udover at spørge til det der fungerer, er grundstenen i den anerkendende tilgang, at borgeren skal føle sig set, hørt og mødt.²

Konkrete råd/elementer fra den anerkendende tilgang, der kan bruges i netværkssamråd:

- Spørg, hvad der fungerer, og hvorfor det fungerer.
- Få barnet/den unge til at beskrive den fremtid, barnet/den unge ønsker.
- Lyt til barnet/den unge og forsøg at forstå barnet/den unges perspektiv.
- Brug barnets/den unges og netværkets ressourcer til at finde løsningsmuligheder og skabe flere velfungerende forløb.

Læs mere om den anerkendende tilgang:

- Væksthus for ledelse (2010) *Introduktion til Appreciative Inquiry*.
- Cooperrider, David L. et al. (red.) (2008) *The Appreciative Inquiry Handbook*, Berret-Koehler Publishers.
- Hammond, Sue Annis (1996) *The Thin Book of Appreciative Inquiry*, Thin Book Publishing.
- Mejlvig, Kirsten (2012) "Appreciative Inquiry – Anerkendende Udforskning" i Duus, Gitte et al. (red.) *Aktionsforskning – en grundbog*, Samfundslitteratur.

¹ Hammond, Sue Annis (1996), *The Thin Book of Appreciative Inquiry*, Thin Book Publishing.

² Cooperrider, David L. et al. (red.) (2008) *The Appreciative Inquiry Handbook*, Berret-Koehler Publishers.

Den motiverende samtale

Den motiverende samtale (Motivational Interviewing eller MI-metoden) er en rådgivningsstil, som har til formål at frembringe adfærdsmæssige forandringer hos en person. Dette bliver gjort ved at hjælpe personen med at udforske og afklare ambivalensen mellem, hvad man gør, og hvad man ønsker at gøre. Ånden i den motiverende samtale er, at motivationen for forandring skal findes hos personen selv og ikke pådømmes denne person.³ Det er altså vigtigt ikke at sætte sig selv, sin egen autoritet, sin egen indsigt og egne løsninger igennem på bekostning af borgerens egne indsigter. Derfor er det i den motiverende samtale heller ikke mødelederens rolle at løse problemstillingen, men nærmere at hjælpe borgeren med at se de forskellige sider af samme sag (ambivalensen). I den motiverende samtale er det ligeledes vigtigt at være opmærksom på og lydhør over for de forskellige signaler, personen udsender. Det er uhensigtsmæssigt at betragte den motiverende samtale som en bestemt teknik med en ekspert og en modtager, i stedet bør man i højere grad betragte det som en form for partnerskab og dermed en mere ligeværdig mellemmenneskelig omgangsform. Motivationen til forandring bør derfor opstå i samspillet mellem rådgiveren og borgeren og ikke påtvinges ”udefra”.⁴

Konkrete råd/elementer fra den motiverende samtale, der kan bruges i netværkssamråd:

- Hjælp barnet/den unge med at udforske de forskellige sider af sagen.
- Vær åben, opmærksom og lydhør overfor, hvad barnet/den unge siger.
- Prøv at forstå barnets/den unges referenceramme ved at spørge ind til barnet/den unge og gennem reflekterende lytning.
- Giv udtryk for accept og bekræftelse i samtalen.
- Hjælp med disse teknikker barnet/den unge til at finde frem til sin egen motivation for positiv forandring.

Disse råd er naturligvis også gældende i den professionelle relation til familiemedlemmer eller andre deltagere i netværkssamrådet, som har behov for motivation, at se sagen fra forskellige sider m.v.

Læs mere om motiverende samtale/interview:

- STOF (2003) *Motiverende interview, nr. 2: Forkortet og oversat udgave af Miller, William R. og Rollnick, Stephen "What is motivational Interviewing"*.
- Rosdahl, Gregers(2013) *Den motiverende samtale i teori og praksis*, Munksgaard forlag.
- Miller, William R. og Rollnick, Stephen (2012) *Motivational Interviewing – Helping people change*, Guilford Publications.
- Hohman, Melinda (2011) *Motivational Interviewing in Social Work Practice*, Guilford Publications.

³ Miller, William R. og Rollnick, Stephen (2012) *Motivational Interviewing – Helping people change*, Guilford Publications

⁴ STOF (2003) *Motiverende interview, nr. 2: Forkortet og oversat udgave af Miller, William R. og Rollnick, Stephen "What is motivational Interviewing"*.

Narrativ praksis

Narrativ praksis har til formål at skabe en platform, hvor man får inspiration til at blive medskaber af nye fortællinger om sit liv. Gennem disse fortællinger skal borgeren opnå større indsigt i sine præferencer og værdier i livet. Tanken bag Narrativ praksis er, at vi gennem historier er med til at skabe os selv og dermed at skabe forandring. Den narrative praksis benytter sig ofte af et billedrigt sprog med mange metaforer som en hjælp i processen. Disse kan skabes i samspil med de øvrige deltagere i mødet. Derudover forsøger man at dekonstruere problemet, hvor man ser problemet i en sammenhæng, ligesom man ser konteksten for problemet. Dette kan være med til at åbne op for at se problemet på en ny måde, hvilket kan skabe nye muligheder for personen.⁵ I den narrative praksis er der stor opmærksomhed omkring "unikke hændelser" (positive begivenheder), der står i kontrast til det givne problem. Disse hændelser kan udforskes nærmere ved at spørge ind til, hvad personen gjorde, hvad der skete, og hvilken virkning det havde på personen. Derudover er en del af den narrative praksis at skabe historier om initiativer, altså det personen ønsker med sine handlinger og i sin hverdag.⁶

Konkrete råd/elementer fra narrativ praksis, der kan bruges i netværkssamråd:

- Undgå stereotyper, forforståelser og stivnede opfattelser om barnets/den unges identitet og adfærd. Lyt til både barnets/den unges og netværkets refleksioner og forskellige virkelighedsopfattelser.
- Fokuser på hele konteksten omkring barnet/den unge – og ansku den på en fordomsfri måde.
- Vær opmærksom på positive begivenheder omkring barnet/den unge, og hvordan der kan skabes flere af disse.
- Brug barnets/den unges fortælling om ønskerne for sine handlinger, hverdag og sin fremtid som udgangspunkt for dialogen og aftalerne på netværkssamrådet.

Læs mere om narrativ praksis:

- Østergaard, Louise og Brammer, Magnus Julius (2005) *Narrativ praksis i stoffri døgntilbehandling – beboeren på forfatterbænken*, STOF nr.5.
- White, Michael (2006) *Narrativ praksis*, Hans Reitzels forlag.
- Brown, Catrina og Augusta- Scott, Tod (red.) (2006) *Narrative Therapy – Making Meaning, Making Lives*, SAGE Publications.
- Abels, Paul og Abels, Sonia L. (2001) *Understanding Narrative Therapy – A Guidebook for the Social Worker*, Springer Publishing Company.

⁵ Østergaard, Louise og Brammer, Magnus Julius (2005) Narrativ praksis i stoffri døgntilbehandling – beboeren på forfatterbænken, STOF nr.5.

⁶ Abels, Paul og Abels, Sonia L. (2001) Understanding Narrative Therapy – A Guidebook for the Social Worker, Springer Publishing Company.

Familierådslagning

Familierådslagning er en metode, der bygger på, at alle familier har ressourcer, der kan bidrage til at hjælpe barnet/den unge. Derfor bliver familien aktivt inddraget i familierådslagning. Derved kan familien sammen være med til at tage ansvar for barnets/den unges problemer og på denne måde finde løsninger med udgangspunkt i barnet/den unges hverdag. Derudover bliver informatører som for eksempel lærere, SSP-medarbejdere og sundhedsplejersker inddraget i første del af mødet, da de kan have konkret viden om barnet/den unge. Fokus i familierådslagning er at inddrage barnet/den unge og familien, når der skal træffes beslutninger. Barnet/den unge er den vigtigste person i familierådslagningen, hvorfor det er relevant hele tiden at være i dialog med barnet/den unge.⁷ Familierådslagning bliver afviklet af en samordner, som er en neutral person uden forhåndskendskab til familien. Samordneren skal sørge for, at der på mødet bliver truffet beslutninger, der rækker fremad fremfor at fokusere på elementer i fortiden. Det er ydermere et fokuspunkt i familierådslagning at lave en plan, der er målrettet den enkelte familie og familiens/netværkets ressourcer.⁸

Konkrete råd/elementer fra familierådslagning, der kan bruges i netværkssamråd:

- Fokuser på barnets/den unges ønsker og behov gennem dialog med barnet/den unge.
- Inddrag barnet/den unge/familien/netværket for at få konkret viden om barnet/den unge.
- Få familien/netværket til at tage ansvar ved at inddrage dem i netværkssamrådet.
- Udnyt netværkets ressourcer til udformning af handleplaner.
- Fokuser på løsninger, der rækker fremad, ved at lave en plan, der er målrettet den enkelte familie.
- Overvej brug af neutral mødeleder.

Læs mere om familierådslagning:

- Mortensen, Birgit et al. Fra Børne- og ungeenheden (2008) *Implementering af familierådslagning - Overvindelse af forvaltningsmæssige barrierer for familierådslagning i børne- og ungesager*, Servicestyrelsen.
- Mortensen, Birgit (2007) *Børneperspektivet i familierådslagning*, Styrelsen for Specialrådgivning og Social Service.
- Posborg, Rikke et al. (red.) (2009) *Socialrådgivning og socialt arbejde – en grundbog*, Hans Reitzels forlag.
- Jensen, Bernhard et al (red.) (2006) *Jeg gjorde det – du kan også! Netværksrådslagning for hjemløse*, Socialt udviklingscenter SUS og KFUM's Sociale Arbejde i Danmark.

⁷ Posborg, Rikke et al. (red.) (2009) *Socialrådgivning og socialt arbejde – en grundbog*, Hans Reitzels forlag.

⁸ Jensen, Bernhard et al (red.) (2006) *Jeg gjorde det – du kan også! Netværksrådslagning for hjemløse*, Socialt udviklingscenter SUS og KFUM's Sociale Arbejde i Danmark.

Forudsigelsesdialoger

En forudsigelsesdialog er et møde, hvor man kan drøfte bekymringer og lave konkrete planer for samarbejde. Grunden til, at det hedder en forudsigelsesdialog, er, at den nuværende situation bliver betragtet ud fra et fremtidsperspektiv. Formålet med forudsigelsesdialogen er at få mobiliseret de ressourcer og kræfter, der kan hjælpe barnet/den unge og familien. Deltagerne består af barnet/den unge, familien og eventuelle fagpersoner, der kan være relevante at inddrage i samarbejdet. Barnet/den unge bliver i starten spurgt om, hvad en god fremtid er for ham/hende, og hvad der i denne fremtid gør ham/hende glad. Derefter bliver der spurgt, hvad der skulle til, for at denne fremtid lykkedes. Efter dette bliver de øvrige deltagere på mødet spurgt om det samme for at skabe forståelse for, hvad de hver især mener, kan have betydning for, at fremtiden udvikler sig positivt.⁹ Under mødet bliver barnet/den unge hørt først. Derefter bliver familien og det private netværk hørt, hvorefter det professionelle netværk bliver hørt. I starten når hver enkelt bliver spurgt, er det ikke muligt for de øvrige deltagere at komme med kommentarer. Dette sikrer, at alle bliver hørt. Ud fra barnets/den unges og netværkets svar kan man etablere et konstruktivt samarbejde på tværs af barnets/den unges netværk.

Konkrete råd/elementer fra forudsigelsesdialoger, der kan bruges i netværkssamråd:

- Spørg barnet/den unge, hvad en god fremtid er for ham/hende.
- Få barnet/den unge til at sætte ord på, hvad der gør ham/hende glad i denne fremtid.
- Spørg barnet/den unge, hvordan denne fremtid kan opnås.
- Inddrag det øvrige netværk og spørg dem om de samme spørgsmål. Sørg for, at alle bliver hørt og får taletid.
- Mobiliser netværkets ressourcer og kræfter ved at få dem til at byde ind med, hvordan de kan hjælpe og støtte barnet/den unge.

Læs mere om forudsigelsesdialoger:

- Johansson-Juup, Kerstin og Österlund-Holmqvist, Eivor (2008) *Ny praktik i socialt arbete, Samverken i gränslandet mellan skola och socialbyrå – en ny utmaning på en gemensam agenda?*, Helsingfors Universitet.
- Seikkula, Jaakko og Arnkil, Tom Erik (2008), *Sociale netværk i dialog*, Akademisk, 2008.

⁹ Johansson-Juup, Kerstin og Österlund-Holmqvist, Eivor (2008) *Ny praktik i socialt arbete, Samverken i gränslandet mellan skola och socialbyrå – en ny utmaning på en gemensam agenda?* Helsingfors Universitet

Det inddragende netværksmøde

Det inddragende netværksmøde har til formål at styrke samarbejdet mellem familien og det faglige netværk. På selve mødet inddrages disse for at finde løsninger, der kan hjælpe barnet/den unge. Barnets/den unges forældre er med til at fastlægge, hvad der skal tales om på mødet. Under netværksmødet får barnets/den unges netværk kendskab til det øvrige netværks syn på barnet/den unge. Netværksmøder arbejder ud fra Maturanas domæneteori, som kan være med til at give indblik i deltageres positioner til netværksmøderne. De tre domæner består af: æstetikens domæne, produktionens domæne og refleksionens domæne. Æstetikens domæne omfatter individuelle holdninger, produktionens domæne omfatter faglige holdninger og refleksionens domæne kan ses som en refleksion over de synspunkter, beskrivelser og opfattelser, der er blevet præsenteret af deltagerne. Gennem de forskellige domæner og synspunkter bliver der i netværksmødet skabt et nuanceret billede af barnet/den unge, samt hvilke ressourcer og udviklingsmuligheder, der er. I løbet af mødet taler netværket ligeledes om, hvordan det kan være med til at støtte barnet/den unge og familien.¹⁰

Konkrete råd/elementer fra det inddragende netværksmøde, der kan bruges i netværkssamråd:

- Involver barnet/den unge og familien i, hvad der skal snakkes om på mødet.
- Sørg for at alle kommer på banen, så der kan blive skabt et nuanceret billede af barnet/den unge.
- Tillad deltagerne at snakke ud fra deres individuelle holdninger, deres faglige holdninger eller lad dem være reflekterende over deres og de øvrige deltagers holdninger (det vigtigste er ikke, hvilken baggrund de snakker ud fra, men at barnets/den unges situation og muligheder for hjælp og støtte bliver drøftet).
- Skab et samarbejde – barnet/den unge og familien bør ikke føle, at der bliver taget beslutninger uden om dem.
- Drøft hvilke ressourcer og udviklingsmuligheder, der er for barnet/den unge og i netværket.

Læs mere om det inddragende netværksmøde:

- Johansen, Mette-Louise et al. (2006) *Mod en fælles indsats. Netværksarbejde til forebyggelse af ungdomskriminalitet i traumatiserede flygtningefamilier*, Rehabiliterings- og forskningscentret for torturofre.
- Seikkula, Jaakko (2008) *Åben dialog og netværksarbejde*, Hans Reitzels Forlag.

¹⁰ Johansen, Mette-Louise et al. (2006) *Mod en fælles indsats. Netværksarbejde til forebyggelse af ungdomskriminalitet i traumatiserede flygtningefamilier*, Rehabiliterings- og forskningscentret for torturofre.

Signs of Safety (SoS)

Signs of Safety er en metode til at skabe gode samarbejdsrelationer mellem både familie og mere professionelle personer, der omgiver en ung. En af principperne i SoS er, at de professionelle ikke på forhånd må give udtryk for, at de kender sandheden, men at de er nysgerrige og spørger ind til barnets/den unges situation. Med disse spørgsmål bliver der skabt et overblik og en struktur omkring de bekymringer, der omkredser barnet/den unge. På baggrund af svarene bliver der derefter foretaget en vurdering af barnets/den unges efterfølgende udvikling. Spørgsmålene kan også bære præg af skalaspørgsmål, som kan være med til at give et indblik i, hvordan netværket og barnet/den unge selv ser på forhold omkring barnet/den unge. Samtalerne handler om at afdække, hvad der bekymrer, hvad der fungerer, og hvad der skal ske fremadrettet. Dette kan blandt andet afdækkes gennem redskabet "De tre huse", hvor barnet/den unge på et papir med tre huse skal angive sine bekymringer i det ene hus, de gode ting i det andet hus og barnets/den unges drømme i det tredje hus. Der bliver i SoS især fokuseret på det fremadrettede samarbejde mellem de deltagende på mødet.¹¹

Konkrete råd/elementer fra SoS, der kan bruges i netværkssamråd:

- Spørg de deltagende (inklusive barnet/den unge), hvad der fungerer for barnet/den unge.
- Find ud af, hvad der er af bekymringer om barnet/den unge.
- Benyt øvelsen 'De tre huse' for at afdække barnets/den unges bekymringer, det der fungerer godt og barnet/den unges drømme.
- Udforsk hvad barnet/den unge ønsker, der skal ske for ham/hende i fremtiden.
- Brug skalaer til at afdække barnets/den unges forhold. For eksempel 'på en skala fra 1-10, hvor glad er du så når...?'

Læs mere om Signs of Safety:

- Turnell, A. and Edwards, S. (1999) *Signs of Safety. A Solution and Safety Oriented Approach to Child Protection Casework*. W.W. Norton & Company, New York.
- De Jong, P. og Kim Berg (2006) *Løsningsfokuserede samtaler*. København, Hans Reitzels Forlag
- Turnell, Andrew, Vesterhauge- Petersen, Mette, Vesterhauge- Petersen, Henrik (2013): *Signs of Safety – Arbejdet med udsatte børn og deres familier*. Hans Reitzels forlag

¹¹Brixtofte Petersen, Jakob og Mortensen, Birgit, *Signs of Safety*, Vidensportalen, Socialstyrelsen.

Særligt anbefalede samtaleteknikker

Visse samtaleteknikker er særligt egnede til at skabe en god samtale med en ung person, hvor denne føler sig forstået, og som giver indblik i, hvad der rører sig i barnet/den unges liv. Teknikkerne kan i vidt omfang også anvendes over for andre deltagere i et netværkssamråd, hvor der kan være behov for at hjælpe kommunikationen på vej. Det kunne for eksempel være barnet/den unges forældre.

Validering

Validering er en teknik fra den narrative praksis, der handler om at styrke barnets/den unges oplevelse af at blive set, hørt og forstået. Gennem validering bringer man barnets/den unges oplevelser, meninger og følelser på banen, hvilket kan skabe indblik i barnets/den unges perspektiv. Ved at spørge ind til barnets/den unges historie, kan barnets/den unges perspektiv blive uddybet. Validering bygger ligeledes på, at man beder barnet/den unge om at bekræfte, at man har forstået det sagte. Dette kan for eksempel gøres ved at stille spørgsmål så som: Når du oplever, at... så siger du, at det føles svært?¹²

Eksternalisering

Eksternalisering er endnu en teknik fra den narrative praksis, som bruges til at adskille et givent problem fra barnet/den unge. På denne måde undgår man, at det er barnet/den unge, der bliver problematiseret, hvilket betyder, at det kan være nemmere at tale om det, der kan være svært.¹³

Ekko

Ekko går i enkelthed ud på at gentage, hvad barnet/den unge siger. Dette skal ikke forstås i bogstavelig forstand, men som en teknik til at få udfoldet tvetydige ord eller meninger i barnets/den unges fortælling samt udforske nøgleordene, som barnet/den unge bruger til at give sin oplevelse mening. Ekkoet består i at spørge ind til barnets/den unges udtryk for at få uddybet, hvad det betyder for barnet/den unge.¹⁴

Konkrete råd/elementer fra de særligt anbefalede samtaleteknikker, der kan bruges i netværkssamråd:

- Lyt til barnet/den unge og stil opfølgende spørgsmål, så barnet/den unge kan bekræfte om du har forstået barnet/den unge.
- Adskil mistanken om kriminalitet/den kriminelle adfærd fra barnet/den unge, så den ikke bliver behandlet som en del af barnet/den unges personlighed.
- Gentag barnets/den unges ord, hvis de er tvetydige eller synes at være en nøgle til forståelse. Stil uddybende spørgsmål.

Læs mere om samtaleteknikker:

- Emmeche, Lene Sook et al. (2012) *Hele vejen rundt. Redskaber i arbejdet med unges rusmiddelproblemer*, Socialstyrelsen.
- Østergaard, Louise og Brammer, Magnus Julius (2005) *Narrativ praksis i stoffri døgnbehandling – beboeren på forfatterbænken*, STOF nr.5.

¹² Emmeche, Lene Sook et al. (2012) *Hele vejen rundt. Redskaber i arbejdet med unges rusmiddelproblemer*, Socialstyrelsen.

¹³ Østergaard, Louise og Brammer, Magnus Julius (2005) *Narrativ praksis i stoffri døgnbehandling – beboeren på forfatterbænken*, STOF nr.5.

¹⁴ Emmeche, Lene Sook et al. (2012) *Hele vejen rundt. Redskaber i arbejdet med unges rusmiddelproblemer*, Socialstyrelsen.

SOCIALSTYRELSEN
Kontor for Sårbare Unge og Integration
Edisonsvej 18, 1. sal
5000 Odense
www.socialstyrelsen.dk

SOCIALSTYRELSEN - VIDEN TIL GAVN